

Oddział powstał 12 II 1989 r., skupia osoby wywodzące się z Kresów Północno – Wschodnich RP, członków ich rodzin, oraz sympatyków Kresów, prowadził działalność na rzecz wspierania Polaków zamieszkałych na terenach Litwy i Białorusi, popularyzacji historii i kultury Kresów Wschodnich RP, a także związków Lublina z Wileńszczyzną. Współdziałał z towarzystwami kresowymi, współpracował ze Związkiem Polaków na Litwie i Związkiem Polaków na Białorusi.

Oddział organizował dla Polaków z Wileńszczyzny i Grodzieńszczyzny pomoc żywnościową i edukacyjną poprzez wysyłanie książek i czasopism, wspieranie akcji kolonijnych w Lublinie dla polskich dzieci ze Wschodu. Zorganizował w Lublinie koncerty zespołów artystycznych z Litwy: „Wileńszczyzna”, „Stare Troki”, „Kapela Pana Jana”, „Zgoda” i z Białorusi: „Grodzieńskie Słowniki”, „Pierwiosnek” i „Jutrzenka”. Urządzał dla Lublinian turystyczne wyjazdy do Wilna i na Kresy oraz przyjmował w gościnę naszych Rodaków ze Wschodu. W latach 1990-1992 członkowie Oddziału brali udział w akcji inwentaryzacji polskich cmentarzy na Białorusi. Oddział wspierał odbudowę polskiego cmentarza wojskowego w Słoniemiu. W latach 1996 – 1998 organizował Międzynarodowe Plenery Malarskie w Nowogródku i Wilnie dla studentów UMCS i młodzieży polskiej z Litwy i Białorusi. W 1998 r. zorganizowano *Spotkanie z poezją Mickiewicza* w Wilnie i Lublinie. Na zaproszenie Oddziału przyjeżdżał do Lublina i Cheł-

ma na spotkania autorskie pisarz i dziennikarz Jerzy Surwiło z Wilna. W 2000 r. z inicjatywy Lecha Maliszewskiego Oddział zapoczątkował w Lublinie obchody *Dnia Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego*. Podczas obchodów odbywały się sesje naukowe poświęcone J. Piłsudskiemu, wystawy, występy zespołów z Wileńszczyzny, prezentacje rękodzieła wileńskiego. W 2008 r. współorganizował w Wilnie międzynarodową konferencję *Postać Marszałka J. Piłsudskiego w dziejach Polski, Litwy i Europy*. Od 2004 r. Oddział zorganizował 11 sesji z cyklu *Agresja sowiecka 17 IX 1939 r. na Kresach Wschodnich i na Lubelszczyźnie*, które towarzyszyły obchodom rocznic agresji sowieckiej na Polskę w Lublinie. W 2009 r. odbyła się I sesja *Spoleczne, kulturalne i naukowe związki Lublina i Wilna w dobie nowożytnej*, a w 2012 r. dyskusja panelowa o związkach Lublina i Wilna z udziałem naukowców z Wilna.

W 2004 r. zainicjował, organizowane corocznie obchody „Zaduszek Kresowych” w Lublinie poświęconych Rodakom poległym i zamordowanym na Wschodzie oraz miejscom pamięci narodowej na Kresach. Oddział był inicjatorem wykonania i współfundatorem Tablicy Ponarskiej w Bazylice OO. Dominikanów w 2000 r. i Tablicy ppor. Jana Bołbotta w Collegium Iuridicum KUL w 2008 r. Organizował wykłady o Zbrodni w Ponarach, historii i kulturze Kresów Wschodnich, wystawy fotografii T. Rodziewicza poświęcone architekturze Wilna, Grodna, Łidy i Nowogródka oraz historyczne o agresji sowieckiej 17 IX 1939 r. oraz o J. Surwile. W dorobku wydawniczym posiada 10 publikacji książkowych w tym m.in. materiały posesyjne o J. Piłsudskim pod red. L. Maliszewskiego (2000-2004) oraz T. Rodziewicza, *Ppor. Jan Bołbott* (2008), *Agresja sowiecka 17 IX 1939 r. na Kresach Wschodnich i na Lubelszczyźnie. Studia i materiały* t. 1 pod red. T. Rodziewicza (2009, 2011), *Związki Lublina i Wilna. Studia i materiały* pod red. T. Rodziewicza (2011) oraz zestawy pocztówek kresowych. W 2009 r. Oddział został uhonorowany Medalem Wojewody Lubelskiego, w 2012 Dyplomem Honorowym Związku Polaków na Litwie.

Zarząd Oddziału Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna w Lublinie

Wystawa

Agresja sowiecka 17 września 1939 roku w wietle dokumentów

scenariusz wystawy Tomasz Rodziewicz

Zgromadzone na wystawie dokumenty, wycinki prasowe, ulotki, fotografie, mapy, afisze, rysunki pochodzą ze zbiorów Archiwum Państwowego w Lublinie, Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie, Centralnego Archiwum Wojskowego, Wojskowego Instytutu Historycznego, Stowarzyszenia Rodzina Katyńska, Związku Sybiraków, Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna. Autorem scenariusza wystawy jest Tomasz Rodziewicz.

Zamierzeniem wystawy było zasygnalizowanie, w formie tematycznych działów, najważniejszych, wzajemnie ze sobą powiązanych wydarzeń historycznych związanych z agresją sowiecką, począwszy od paktu Ribbentrop-Mołotow, działań militarnych Armii Czerwonej, oporu Wojska Polskiego przeciwko sowieckim agresorom, obrazu okupacji sowieckiej, współpracy zaborców niemieckiego i sowieckiego, aż po zagadnienia martyrologii Pola-

ków w Katyniu i sowieckich łagrach.

W dziale otwierającym wystawę znajduje się wybór artykułów ówczesnej prasy lubelskiej, m.in. z „Głosu Lubelskiego”. Wywiad Woroszyłowa „Dlaczego Moskwa zdradziła koalicję” Takie artykuły, jak „Stalin gra na dwa fortepiany” czy „Tajne klauzule paktu hitlerowsko-bolszewickiego zapewniają przewagę Rosji nad Niemcami”, ilustrują międzynarodową sytuację polityczną na miesiąc przed wybuchem II wojny światowej. Moment inwazji sowieckiej na Polskę w dniu 17 września 1939 r. pokazują fotografie przedstawiające niszczenie polskich umocnień granicznych, marsz na Grodno, wkroczenie do Wilna, przygotowania do defilady w Białymstoku, ostatnie wydanie wileńskiego „Słowa” z dnia 18 września 1939 r., wycinki artykułów z „Dziennika Chicagowskiego” na temat inwazji sowieckiej, ulotki sowieckie nawołujące żołnierzy do zabijania polskich oficerów.

Szczególnie interesująco prezentuje się fragment ekspozycji dotyczący walk Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie” dowodzonej przez gen. Franciszka Kleeberga z wojskami sowieckimi. W dokumentach zdobytych przez żołnierzy SGO „Polesie”, m.in. w rozkazie komisarza politycznego sowieckiej IV Armii czytamy: „Oddziały bohaterskiej Czerwonej Armii przekroczyły granicę Polski niosąc ze sobą swobodę i szczęście ludności białorusko-ukraińskiej oraz polskiemu narodowi. Dziś jak nigdy jeszcze każdy szeregowiec, dowódca, pracownik polityczny winien wykazać czynem gotowość wypełnienia uroczystej przysięgi na wierność swemu narodowi, ojczyźnie, rządowi, partii i Stalinowi”. (...)

Tomasz Rodziewicz, *Wystawa o agresji 17 września 1939 r.*, „Biuletyn informacyjny Solidarność” 2004, nr 18, s.7-8

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Zarząd Oddziału
Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna
w Lublinie
Wystawa
Agresja sowiecka
17 września 1939 roku
w wietle dokumentów
scenariusz wystawy **Tomasz Rodziewicz**

Niszczenie polskich umocnień granicznych, 17 września 1939 r.

Otwarcie wystawy
w czwartek 17 września 2015 r. o godz. 18:00
w galerii Domu Kultury LSM
w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29
www.domkulturyism.pl
Wstęp wolny